

Nordterm 2007

Nordterm 2007 ägde rum den 13–16 juni och hölls vid Norges Handelshøyskole i Bergen, Norge. Temat var "Kunskap och fackkommunikation". Ett av plenarföredragen hade en specifikt norsk utgångspunkt och handlade om terminologins plats i den nya, norska språkpolitiken. Gjert Kristoffersen från Universitetet i Bergen, som har lett den nyligen framlagda norska språkpolitiska utredningen "Norsk i 100!", höll föredraget. I utredningen sägs att satsningar på terminologiarbete är en grundläggande förutsättning för att inte norska ska förlora centrala domäner till engelskan. Kristoffersen visade i sitt föredrag hur man kan argumentera för att terminologiarbete är viktigt. "Norskt terminologiarbete har i årtal legat i ruiner samtidigt som det norska näringslivet går så det susar", sa han och menade att den viktigaste frågan för Norge i dag är inte frågan om *hur* man skapar en väl fungerande terminologi utan *varför*.

Sammantaget gav föredragen en aktuell bild av praktiskt terminologiarbete, undervisning, forskning och utveckling i de nordiska länderna – med utblickar mot andra länder i Europa. TNC bidrog med fyra föredrag: två handlade om nya roller för terminologer, till exempel i projekt som rör utvecklingen av samverkande IT-system. Ett tredje föredrag handlade om urvalskriterierna för de terminologier som är tänkta att ingå i Rikstermbanken och det fjärde slutligen om erfarenheterna från arbetet i styrelsen för Europeiska terminologiföreningen EAFT och terminologiarbete i Europa. Samtliga föredrag kommer att publiceras i en konferensrapport som ges ut av norska Språkrådet.

Terminologiarbete inom minoritetsspråk

Vid Europeiska terminologiföreningens (EAFT) stora terminologikonferens i slutet av förra året instiftades, på initiativ av bland annat Galicien, en särskild intressegrupp för minoritetsspråksfrågor. Gruppens första aktivitet blev det tvådagarsseminarium med titeln "Minority Languages and Terminology Policies" som hölls i Dublin i slutet av juli. Första delen av seminariet ägnades åt den iriska situationen, och då särskilt terminologiarbete, men också åt utblickar mot arbetet med ort-, gatu- och personnamn.

Andra dagen var vigd åt andra språk och regioner. Först ut var Hristo Kyuchukov (från University of Veliko Tarnovo, Bulgarien) som berättade om arbetet med terminologi för romani. Han följdes av representanter från Baskien, Wales och Katalonien.

Begreppet minoritetsspråk är inte fastslaget, och ett stort antal benämningar förekommer på olika språk (på engelska: *minority language*, *lesser-used language*, *minor language*, *small language*; på franska:

langue minorisée, langue minoritaire, langue peu parlée) vilket föranledde en intressant diskussion kring begreppet.

Mer information om seminariet finns på [TNCs](#) och [EAFTs](#) webbplatser.

SNOMED CT – ett nytt stort svenskt översättningsuppdrag

Socialstyrelsen arbetar i dag för en samlad nationell terminologi- och klassifikationsresurs som tillgodoser världens och omsorgens behov av begrepp och termer samt klassifikationer. Syftet är att värna om patientsäkerheten och rättssäkerheten. Myndigheten ansvarar också för de svenska versionerna av WHO:s klassifikationer och andra nationella kodverk.

Från 2007 har Socialstyrelsen fått ett nytt stort uppdrag av regeringen, nämligen att ansvara för översättning och harmonisering av begrepps- och klassifikationssystemet Snomed CT till svenska förhållanden. Snomed CT, som är ett brittisk-amerikanskt system utvecklat som ett underlag för strukturerad vårddokumentation, är det mest kompletta begrepps- och klassifikationssystemet som finns i dag. Snomed CT innehåller cirka 360 000 begrepp, främst för klinisk medicinsk användning i en datoriserad miljö, exempelvis för beskrivning av sjukdomar och kroppsfunktioner, laboratorieundersökningar, mätvärden, åtgärder och andra insatser.

Det svenska arbetet inrymmer fyra delområden:

- översättning
- identifiering och etablering av den tvärprofessionella terminologin för vård och omsorg
- mappning och harmonisering av befintliga svenska terminologier och klassifikationer till Snomed CT
- etablering av en förvaltningsorganisation.

Översättningsprocessen beräknas ta tre till fyra år. TNC kommer att medverka i delar av detta projekt, bland annat har TNC fått i uppgift att utforma språkliga riktlinjer för översättarna och granskarna.

Mer information om Snomed finns [här](#).

Nya pengar till Rikstermbanken

TNC fick i juni besked från Näringsdepartementet om att ytterligare medel har avsatts för utvecklingen av Rikstermbanken. I nästa steg kommer bland annat programvaran att utvecklas mer, pilottest ske liksom bestämning av urvalskriterier för terminologiskt material som kan tänkas införlivas i Rikstermbanken. För att komma vidare är vi nu intresserade av att få information om terminologisamlingar som kan lämnas till TNC för inläggning i Rikstermbanken. Känner du till någon terminologisamling? Anmäl detta till [TNC](#) (tnc@tnc.se).

Mer information om utvecklingen av Rikstermbanken kan lämnas av Anna-Lena Bucher (allmänna frågor) anna-lena.bucher@tnc.se, Henrik Nilsson (frågor om innehåll) henrik.nilsson@tnc.se eller Peter Svanberg (frågor om programvara och teknik) peter.svanberg@tnc.se.

Nätkurs

I september startar den nätkurs i terminologi som Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) och TNC ger i samarbete under höstterminen. Kursen omfattar 15 högskolepoäng och bedrivs i princip helt via en kursplattform på Internet. Antalet sökande till kursen har dubblats sedan förra året, och cirka 35 personer har antagits till årets kurs.

Terminologikonferenser, seminarier och kurser

Terminologiseminarium under LSP-konferensen

Fackspråkskonferensen "XVIth European Symposium on Language for Special Purposes (LSP)" hålls i Hamburg, Tyskland, den 27–31 augusti. Vasa universitet och Norges Handelshøyskole ansvarar för ett seminarium med titeln "New voices in terminology and future research directions".

[Läs mer...](#)

Utvärdera för att underlätta

Hälso- och sjukvårdens årliga termkonferens äger rum i Kalmar den 1–3 oktober och handlar om utvärdering av IT-stöd för medborgaren, patienten och vården. Flera föredrag kommer att handla om Snomed CT (se ovan). Helena Palm, TNC, kommer att vara en av plenarföreläsarna med föredraget: *Terminologikonferens, javisst – men vad menar vi med terminologi?* Sista anmälningdag är 15 september och anmälan görs [här](#).

Öppen kurs

TNC kommer att hålla en öppen kurs i terminologi. Kursen hålls den 8 oktober 2007 i TNCs lokaler.

[Läs mer ...](#)

Current Trends in Terminology

Det ungerska terminologirådet, MaTT, ordnar den 9–10 november en internationell konferens om terminologiplanering, terminologi och översättning och aktuella trender på terminologiområdet. Konferensen äger rum i Szombathely, Ungern, och TNC kommer att vara representerat med ett föredrag.

[Läs mer...](#)

Det finns mer information om konferenser och seminarier i kalendariet på TNCs webbplats [[LÄNK](#)].

Termfrågor

Som abonnent i Terminologiframjandet förköper man tid som kan användas till exempelvis TNCs termtjänst. Under rubriken *Termfrågor* redovisar vi några av de frågor och svar som kommit till termtjänsten den senaste tiden. Har du kommentarer eller tillägg till svaren får du gärna höra av dig. Om du vill veta mer om hur man bli abonnent kan du läsa [här](#).

Fråga: Känner ni till en svensk term för *computational toxicology*? Det innebär att man med hjälp av matematiska modeller och datormodeller försöker förutsäga kemiska ämnens toxicitet och verkningsätt.

Svar: Vi har inte funnit belägg för någon svensk term men vi föreslår *beräkningstoxikologi*. Det överensstämmer med Biotermgruppens tidigare rekommendation *beräkningsbiologi* för *computational biology*.

Fråga: Jag skulle behöva hjälp med att översätta termen *walk-up-and-use product*, som man kan kalla apparater och maskiner för som inte anses kräva skrivna instruktioner, till exempel biljettautomater på tågstationer.

Svar: Det finns ingen etablerad ekvivalent för *walk-up-and-use-product* på svenska i dag, och vi anser att det, för tydlighetens skull, är bättre med en förklarande omskrivning som "(teknisk) produkt som inte kräver förkunskaper för att användas". Det är genomsynligt och leder tankarna rätt.

Fråga: Vad skall man kalla *public-domainprogramvara* på svenska?

Svar: Vi rekommenderar *programvara som är allmän egendom*. Både den engelska termen *public domain* och den svenska *allmän egendom* är välkända upphovsrättsliga termer.

Fråga: Jag undrar om ni skulle kunna hjälpa oss att hitta en bra översättning av begreppet *low-carbon economy*. Just nu är det aktuellt i en grönbok om klimatförändringen.

Svar: Vi rekommenderar *utsläppsnålt samhälle*. Det verkar kanske underligt med tanke på att det inte är en term som används i dag och att det finns andra termförslag som vi därmed avråder ifrån. Men vi menar att den engelska termen är lite illa vald för begreppet och så är de flesta tidigare försök till svenska ekvivalenter. För det första är det ju koldioxid det handlar om mest, och inte kol (*carbon*). Om begreppet kommer ifrån England kan man förstås härleda termens ursprung till ett minskat kolanvändande, men nu är det ju faktiskt inte bara det man vill komma åt.

På samma sätt blir "koldioxidsnål" lite missvisande om man menar alla "växthusetgaser". Tittar man dessutom på olika förklaringar av begreppet, får man intrycket att det är ganska diffust och opreciserat. Termen *utsläppssnål* bör dock fungera för alla beskrivningarna, och stämmer bra överens med det övergripande målet att inte ha en temperaturökning på mer än två grader, vilket är just vad som avses i grönboken. Vidare är ju målet för detta ökade medvetande i samhället tänkt i ett globalt perspektiv. Att då tala om "ekonomi" kan vara missvisande, det för tankarna till begränsade finansiella områden. Därför menar vi alltså att man hellre bör använda *utsläppssnålt samhälle* än *utsläppssnål ekonomi*. En annan fördel med *utsläppssnål* är att det liknar *utsläppsrätter*, som ju också handlar om att minska växthuseffekten genom att minska bland annat koldioxidutsläppen.

Fråga: När man till sina studenter delar ut studiematerial som man kopierat från eget original, ur böcker eller tidningar, talar man ju traditionellt om stenciler. Men finns det inget bättre ord? Stenciler var något blått och starkt luktande som man producerade på maskiner som man vevade. Men strängt taget är ju begreppet helt föråldrat sedan länge. På engelska säger man väl *Xerox copies*, tror jag.

Svar: Ja, *stencil* är ett föråldrat uttryck egentligen, men det har levt kvar trots att man knappt längre använder sig av den gamla stencileringsmetoden vid kopiering (så som ungefär *gångjärn* och verbet *plåta* lever kvar fastän numera gångjärnen inte är av järn och plåtar inte används vid fotografering). Den dominerande metoden i dag kallas *xerografisk kopiering*, och då kopierar man till vanligt papper. Att det heter xerografisk kopiering har att göra med att den första kopian lanserades av företaget Haloid, som sedermera bytte namnet till Xerox. I den engelskspråkiga världen är "a xerox" synonymt med en kopia. Men "xeroxkopia" kan inte betraktas som ett bra svenskt ord, utan enklast är att bara rätt och slätt kalla det *kopia*, alternativt *papperskopia* om man vill vara lite mer specifik.

Bok- och lästips

Nordterm 2005: ord og termer. Reykjavik 9.-11. juni 2005 (Nordterm 14)

Konferensrapporten från Nordterm 2005 innehåller en varierad uppsättning artiklar om bland annat språkteknologi, terminologisk mognad inom organisationer och dessutom upplysningar om nordiskt terminologiarbete. TNC bidrar med två artiklar: "Ord, termer och definitioner i lagtext" och "TISS & IATE. Svensk terminologisk infrastruktur och svensk rikstermbank". Boken kan beställas från TNC.

Reykjavik: Nordterm, 2006.

Bland gussar och gossar: om språksituationen i Sverige (Svenska institutet)

Det här är en antologi där fjorton skribenter efter en inledande presentation berättar hur deras språkliga vardag ser ut. De kommer in på sådant som: Vilken språkvariant finns i hjärtat? Vad betyder det att kunna många språk? Tar samhället tillvara all denna kunskap? Bland de medverkande finns Olle Josephson, Karin Carlsson och Jasenko Selimovic. Stockholm: Svenska institutet, 2006. ISBN 91-520-0921-1

GNA – Gemensam Nordisk Anläggningsmarknad: ordlista (TSK)

GNA är ett samarbetsprojekt mellan de nordiska väg- och järnvägsmyndigheterna, och den här ordlistan är utarbetad av TSK för GNA:s delprojekt "Gemensam databas för ordlista". Helsinki: Sanastokeskus TSK, 2006.

Language at work – bridging theory and practice

Den danska föreningen för fackspråk och fackkommunikation (DSFF) började under hösten 2006 ge ut tidskriften "Language at work – bridging theory and practice". Tidskriften syftar till att beskriva hur teorier om fackspråk, yrkesspråk, terminologi och fackkommunikation fungerar i praktiken eller i "verkligheten". Den är engelskspråkig och väl värd att bekanta sig med för alla språkarbetare. [Här](#) finns mer information om tidskriften.

Examensarbete om termexcerpering

TNC har handlett en student i dennes examensarbete inom språkteknologiprogrammet vid Uppsala universitet: "Termyn: Automatisk insamling och extraktion av myndighetsföreskrifter för termexcerpering". Uppsatsen finns att ladda ned [här](#).

TNC-aktuellt

Ansvarig utgivare: Anna-Lena Bucher
Redaktion: Åsa Holmér, Henrik Nilsson, Sofie Waldén

Förlag: AB Terminologikum TNC
Adress: Västra vägen 7 B, 169 61 Solna
Tel.: 08-446 66 00
Fax: 08-446 66 29
E-post: tnc@tnc.se
Org nr: 556562-8491
ISSN: 0039-8438
TNC-aktuellt utkommer med 2–4 nr/år

Vill du inte ha nyhetsbrevet i fortsättningen, svara då på det här brevet med "Inte TNC-aktuellt längre" i ärenderaden.